

Yttrande

Naturreseptatet Lärjeåns dalgång inom stadsdelen Olofstorp, Bergum, Angered, Hjällbo, Bergsjön, Kortedala och Gamlestaden

Plan standardförfarande - Samråd

Diarienummer SBK: BN1935/88

Handläggare SBK: Karoline Rosgardt, Emma Svensson

Naturskyddsföreningen i Göteborg ställer sig mycket positiv till stadens förslag till beslut att bilda ett naturreseptat för Lärjeåns dalgång.

Genomgående i alla handlingar ges det tungt vägande skäl för att skydda Lärjeåns dalgång, med dess unika formationer, lång kontinuitet och flera olika höga naturvärden. Det är mycket positivt att ett så stort, sammanhängande område föreslås att få det skydd det förtjänar genom att till slut bli ett naturreseptat, efter en längre process.

Genom bildandet av naturreseptatet kommer flera miljömål uppfyllas, varav beslutshandlingen specificerar ett antal på sida 20, till exempel från "Miljö- och klimatprogram för Göteborgs Stad 2021-2030" och "Sveriges miljömål". Vidare bidrar det till att uppfylla de globala målen inom biologisk mångfald och bevarande av naturmark, såsom mål 15 "Ekosystem och biologisk mångfald" mycket tack vare reseptatets storlek, varierande naturtyper och koppling till vattendrag.

Föreningen anser att beslutshandlingens föreskrifter är väl underbyggda och täcker flera viktiga frågeställningar med en hållbar utgångspunkt. Formuleringen på sida 17 i beslutshandlingen stämmer väl överens med vad Naturskyddsföreningen i Göteborg vill uppnå med naturreseptatet; "Genom att kommunen bildar naturreseptat med reglerande föreskrifter kan området skyddas från exploatering och negativ påverkan i form av byggnation, exploatering för samhälls- och vägbyggande i olika former, produktionsinriktat skogsbruk med mera."

Staden har vid flera tillfällen brutit upp större naturområden för exploatering, bland annat för vägprojekt och industriområden. Därför är det av stor vikt att reseptatet bildas så snart som möjligt för att garantera dess bevarande som naturområde både idag och inför framtida exploatering.

Utöver ovanstående kommentarer vill Naturskyddsföreningen i Göteborg också föreslå förbättringar till reservatets beslutshandlingar, både inför granskningskedet och på längre sikt. Föreningen har valt att dela upp synpunkterna på kort och längre sikt då det viktigaste nu är att ett beslut om naturreservat fattas.

Föreningen yttrade sig även på samrådet 2019.

Förslag till förbättringar inför granskningskedet

Föreningen har illustrerat sina synpunkter i bilaga 1.

Underlag

Naturskyddsföreningen i Göteborg saknar underlag om tidigare samråd, exempelvis samrådsredogörelse. Det leder till osäkerheter kring skillnaden mellan nuvarande och föregående samrådsunderlag.

Naturskyddsföreningen i Göteborg har i föregående yttrande föreslagit att digitala/interaktiva GIS-kartor vore fördelaktigt för att granska förslaget, och detta önskemål kvarstår. Att presentera underlaget med mer pedagogiskt material skulle förbättra tillgängligheten för läsare, hjälpa dem att förstå förslagets konsekvenser och därigenom skapa bättre och mer informativa synpunkter.

Vatten och vattendrag

Vattendragen är en mycket viktig naturtyp för olika ekosystem och den biologisk mångfalden. Därför är Naturskyddsföreningen positiva till dess klassificering som Zon 1 enligt föreskriftskartan.

Sedan föregående samrådsskede har ett område utmed Kvarnabäcken exkluderats. Enligt beslutshandlingen (sidan 5) finns ett av två utpekade kärnområden för flodpärlmussla i Kvarnabäcken, vilket är en prioriterad art enligt beslutshandlingen (se citat ovan). Föreningen anser det motiverat att området kring Kvarnabäcken ska ingå i reservatet och om det går att inkludera inom pågående process är detta önskvärt annars bör detta blir föremål för en framtida utvidgning av reservatet, se bilaga 1.

Föreningen kan inte uttala sig tillräckligt om dagvattenhanteringen, även här på grund av bristande information. Bland annat nämns en kartläggning och åtgärdsplan för föroreningar från

dagvatten på sida 9 i Skötselplanen, men då den inte tas upp i beslutshandlingarna eller finns tillgänglig så kan inte föreningen uttala sig om detta. Det är dock en mycket viktig fråga för reservatets hållbarhet. Målsättningen bör vara att dagvatten från omgivningen inte har en negativ påverkan, särskilt på grund av de flertal jordbruk som återfinns i reservatet.

Föreskrifterna har undantag som medger rensning av diken samt möjlighet till täckdikning i odlingslandskapet. Sådana åtgärder påskyndar flöden från åkermark, och kan dels öka flödets fluktuationer i vattendragen och dels minska kvarhållningen av näringsämnen med mera. Naturskyddsföreningen i Göteborg föreslår att möjligheten till rensning och ytterligare dikning minimeras eller tas bort helt. Syftet är att skydda de naturvärden som finns i vattendragen, samt hålla kvar vattnet längre i odlingslandskapet vilket även kan vara till fördel för markägare under torra perioder.

Jordbruk

Idag finns stora arealer jordbruk i Lärjeåns dalgång. Föreningen ser det som en positiv aspekt för att bevara de öppna markerna, och även för lokal matproduktion. Men jordbruk riskerar också att belasta vattendragen i Zon 1 med näringsämnen och eventuella kemikalier. Enligt beslutshandlingen, sida 4 och 5, ingår just vattendragen i de prioriterade naturmiljöerna: "ädellövskogar, ravinmiljöer, betesmarker och sumpskogar. De prioriterade vattenmiljöerna är vattendragen, dammar och våtmarker. Prioriterade arter knutna till vatten- och ravinmiljöerna är öring, lax, flodpärlmussla, källkvicklöpare, tvåtandad spolsnäcka och smal dammsnäcka" Naturskyddsföreningen i Göteborg har i tidigare yttrande föreslagit att ekologisk jordbruk bör användas i reservatet, för att minska dess påverkan på dessa områden och arter. Därför påpekar föreningen igen att introducera krav på ekologiskt jordbruk. Idag äger staden majoriteten av jordbruksmark och har goda förutsättningar att implementera nödvändiga föreskrifter.

Nattaktiva djur

Nattaktiva djur diskuteras inte i underlaget. De påverkas av ljusföroreningar från den omkringliggande tätorten samt från leder i området. Därför bör nattaktiva arter kartläggas och konsekvenser av ljusföroreningarna beskrivas. Det ger ett underlag för att minimera störningar, speciellt på de platser eller de arter där det får störst påverkan. Naturskyddsföreningen i Göteborg har tagit upp frågan i föregående yttrande.

Friluftsliv

I nuvarande förslag pekas inte något besökscentrum/naturcentrum ut i friluftsanordningskartorna, men hade kunnat uppfylla de värden som nämns på sida 5 i beslutshandlingen: "Ett rörligt friluftsliv, mötesplatser för naturpedagogik och integration är också prioriterade bevarandevärden inom reservatet." Naturskyddsföreningen i Göteborg har föreslagit ett besökscentrum/naturcentrum i tidigare yttrande och vill fortsätta förespråka dess implementering, se bilaga 1. Det skulle göra reservatet mer tillgängligt och underlätta för att bemöta nya typer av besökare.

Förslag till förbättringar på längre sikt

Grön infrastruktur och utvidgat naturreservat

Lärjeåns dalgång är ett stort sammanhängande grönområde som genom föreslaget reservat bevaras, men det finns också potential att dess naturvärden vidareutvecklas som gynnar hela staden. Det kan uppnås via ett större grönt nätverk genom att bland annat knyta an reservatet till omkringliggande grönområden, såsom Vättlefjäll naturreservat. Detta efterfrågades i föregående yttrande från Naturskyddsföreningen i Göteborg. Det är positivt att kopplingen mot Vättlefjäll nu har stärkts genom att inkludera ett område vid Barefjäll i reservatet, men det saknas fortfarande en fullständig diskussion om kopplingen till närliggande grönområden i underlagen. En mer heltäckande diskussion hade öppnat upp till mer möjligheter och vidareutveckling av både gröna kopplingar och friluftslivet. På längre sikt kan även de områden som har strukits sedan senaste samrådsskedet skyddas genom nya eller utvidgning av reservatet, till exempel Angered Sörbergen, Söder om Olofstorp, Hällebacken, Bingarebacken med flera. Om inte området kring Kvarnabäcken kan skyddas inom pågående process är det ett område som bör prioriteras högt i en framtida utvidgning av reservatet

Yttre faktorer

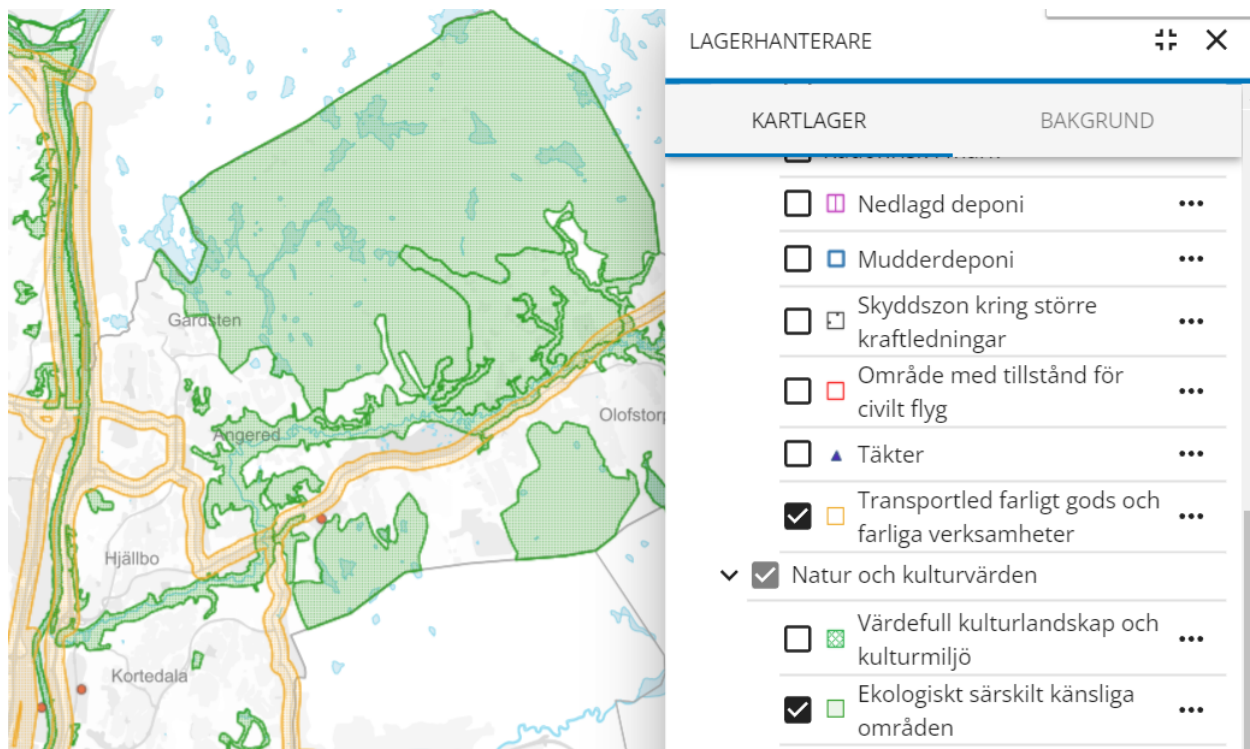
Lärjeån rinner mellan bebyggda områden, och det beskrivs som ett "tätortsnära naturreservat" i samrådshandlingarna. Eftersom det inte är ett slutet system så kommer det att påverkas av sina omgivningar, från till exempel dagvatten, föroreningar, buller, ljusföroreningar med mera. Det saknas en djupare diskussion eller underlag (exempelvis kartunderlag) om var och hur negativ påverkan kan ske, samt hur de negativa effekterna kan minimeras. I och med de drastiska klimatförändringarna som förväntas i framtiden är dessa kartläggningarna av stor vikt för att

skydda Lärjeåns miljö mot yttre faktorer som behöver hanteras på andra sätt än exempelvis föreskrifter inom reservatet.

Trafik

Enligt Göteborgs Stads översiktsplan går en "transportled för farligt gods" genom naturreservatets föreslagna avgränsning. Detta är en risk som inte nämns i underlaget, vilket Naturskyddsföreningen i Göteborg bedömer bör tas upp i underlaget. Staden bör upprätta en kommunikation med Trafikverket för att förebygga att naturvärden skadas vid eventuellt utsläpp i området.

Figur 1. Karta över Lärjeåns dalgång med "farligt gods och farliga verksamheter" samt "ekologiska känsliga områden" markerade. Notera att dem korsar varandra. Källa: Göteborgs Stads översiktsplan, 2022.

Slutsats

Som slutsats anser Naturskyddsföreningen i Göteborg att det är en stor fördel att Lärjeåns dalgång blir ett naturreservat. Det finns stora naturvärden att bevara och området är stort och

Naturskyddsföreningen Göteborg

Göteborg 2020-10-31

sammanhängande. Det finns dock även potential till förbättringar. Bland annat mer hållbara föreskrifter för jordbruk i området, ett större helhetstänk kring omkringliggande grönområden samt tydligare information om de konsekvenser dagvattenhanteringen kommer innebära med strategier hur det kommer hanteras. Men oavsett hur dessa förslag på ytterligare förbättringar hanteras i senare skeden kommer beslutet om ett reservat leda till stora förbättringar för miljön, både på lokal och regional nivå, vilket Naturskyddsföreningen i Göteborg uppskattar.

Stadsplaneringsgruppen
Naturskyddsföreningen i Göteborg

Genom
Lena Nilsson
Ordförande

Bilaga 1

